

## Bibliotheekwerk in Brussel: gemeenschappelijke of gemeenschapsmaterie?

Samenwerking tussen Franstalige en Nederlandstalige culturele partners in Brussel: het lijkt evident maar is het niet. De verschillende decreten en ordonnanties die in de beide taalgemeenschappen bestaan en de voorwaarden om projecten te laten financieren door de VGC of haar Franstalige tegenhanger COCOF, werken samenwerking niet echt in de hand. Toch zijn er initiatieven die trachten een brug te slaan tussen de twee gemeenschappen, ook in de bibliotheeksector.

Toen ik in 2000 bibliothecaris werd in Sint-Agatha-Berchem, kwam ik, in afwachting van een nieuwe vestiging voor de Nederlandstalige bibliotheek, terecht op de eerste verdieping van de tweetalige, niet-erkende gemeentelijke bibliotheek. Logistiek konden de Franstaligen en de Nederlandstaligen niet anders dan hun werking op elkaar afstemmen. Na de verhuizing naar de nieuwe bibliotheek vond zowel mijn Franstalige collega als ikzelf dat we moesten blijven samenwerken en gemeenschappelijke projecten ontwikkelen.

In de gemeente bestond al een traditie om over de taalgrenzen heen te kijken. Het Gemeenschapscentrum De Kroon en het Centre Culturel Le Fourquet zochten toenadering tot de twee bibliotheken en de twee muziekaledemies. Deze zes grootste gemeentelijke culturele partners zaten op gezette tijden rond de tafel om minstens de agenda's op elkaar af te stemmen. Bovendien werd een straattheaterfestival uit de grond gestampt dat gedragen en georganiseerd werd door de twee taalgroepen en waar ook de bibliotheken bij betrokken waren.

De eerste samenwerking met de Franstalige collega's bestond uit een sprookjespromenade, die vertrok aan de Franstalige bibliotheek en eindigde in de Nederlandstalige bibliotheek. Onderweg werd *De reuzenkrokodil* van Roald Dahl verteld in de twee talen. Het verhaal werd gebracht via een kamishibai-theatertje gemonteerd op het bagagerek van een fiets, een verteltechniek die uit Japan komt. Bij aankomst in de bibliotheek konden de deelnemers kennismaken met prentenverhalen die zowel in het Frans als in het Nederlands bestaan. Een quiz en spelletjes maakten duidelijk dat er weliswaar verschillen zijn (een haan kakelt anders in het Frans dan in het Nederlands), maar dat de gelijkenissen toch de overhand hebben.



Momenteel maken de twee bibliotheken er werk van om op het volgende theaterfestival aanwezig te zijn met twee luistercabines waarin bezoekers een aantal Belgische auteurs kunnen ontdekken. Wie de Nederlandstalige cabine bezoekt, krijgt een staalkaart van Nederlandstalige Vlaamse literatuur te horen en te zien, wie de Franstalige cabine binnentapt, maakt kennis met Franstalige Brusselse en Waalse schrijvers. Een kans om mensen duidelijk te maken dat er meer bestaat dan alleen Claus en Mertens.

De samenwerking werd ook verder geformaliseerd en gevisualiseerd. Zo wordt elke activiteit die de twee gemeenschappen samen organiseren, visueel benadrukt met het symbiose-logo op affiches en flyers: een teken dat de activiteit bestemd is voor zowel Franstalige, Nederlandstalige als anderstalige inwoners.

Ook op gewestelijk niveau zijn er initiatieven om samenwerking tussen de taalgroepen aan te moedigen, te bestendigen en te formaliseren. Zo is er het Brussels Kunstenoverleg/Réseau des Arts à Bruxelles dat meer dan 70 Brusselse artistieke organisaties verenigt. Het BKO ontwikkelt gezamenlijke standpunten en projecten binnen de professionele kunstensector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het licht van het beoogde cultureel samenwerkingsakkoord tussen de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap ondertekenden de kunstorganisaties in Brussel op 23 februari 2007 een charter waarin ze zich engageren om te gaan samenwerken op het vlak van het artistieke aanbod, het publiek, het personeel, de infrastructuur en om deel te nemen aan onderzoek, reflectie en overleg. Ook Sint-Agatha-



Hugo DE VREESE  
bibliothecaris Sint-Agatha-Berchem  
hugo.devreese@bibliotheek.be

Berchem voelde zich geroepen om het charter te ondertekenen. Dat dergelijke initiatieven tot in de hoogste kringen worden geapprecieerd, bleek toen onlangs, naar aanleiding van het vijftienjarige koningschap van Albert II, een uitnodiging in de bus viel om aanwezig te zijn op het Koninklijk Paleis, samen met mensen uit de kunstensector die de banden tussen de twee gemeenschappen aanhalen.

In vele Brusselse gemeenten liggen de Nederlandstalige en Franstalige bibliotheken op een steenworp van elkaar zonder dat de ene weet heeft van de werking van de andere. Dat kwam vorig jaar duidelijk aan het licht tijdens de jaarlijkse studie- en ontmoetingsdag voor het personeel van alle Nederlandstalige Brusselse openbare bibliotheken. De deelnemers bezochten enkele kleinere Franstalige bibliotheken en de Bibliothèque des Riches Claires, zowat de evenknie van de Hoofdstedelijke Bibliotheek. Voor velen was dit de eerste kennisgeving met de anderstalige collega's. Opmerkelijk: achteraf bleken de vele verzuchtingen van de Nederlandstalige bibliotheekwereld klein bier in vergelijking met de soms penibele toestand waarin onze Franstalige broeders en zusters zich bevinden!



Samenwerking is natuurlijk niet alleen gericht op kennis van de andere taalcultuur: ze is noodzakelijk willen we ons niet isoleren op een Brussels Nederlandstalig eilandje. Vele Vlaamse Brusselaars hebben de defensieve minderheidsreflex al lang achter zich gelaten en uiteindelijk vissen de culturele instellingen in dezelfde Brusselse vijver. Wie zich beperkt tot zijn eigen taalgroep, doet in feite een zwakgebod. Bovendien lijkt het mij dat de initiatieven van het Steunpunt Brusselse Bibliotheken voor anderstaligen (de Boekenbende Aan Huis, de gezamenlijke aanschaf van materialen voor gebruikers die Nederlands leren) niet kunnen stoppen op het ogenblik dat zij hun schoolcarrière achter de rug hebben. Die schoolcarrière wordt in Brussel trouwens gekenmerkt door taaldiversiteit. In het Brusselse Nederlandstalige kleuter- en basisonderwijs is één leerling op de tien Nederlandstalig, een kwart heeft één ouder die Nederlands praat, een derde stamt uit een homogeen Franstalig gezin en een derde praat thuis noch het Nederlands, noch het Frans (cijfers VGC februari 2008). Later zullen die leerlingen, naargelang van de informatie die ze nodig hebben, zowel de Franstalige als de Nederlandstalige bibliotheken opzoeken. Samenwerkingsverbanden kunnen de link tussen beiden alleen maar versterken. Want een harmonisch samenleven van groepen mensen die van elkaar afhankelijk zijn, daar gaat het bij symbiose tenslotte om.

*kamishibai: <http://www.abc-web.be/>*

*Brussels Kunstenoverleg: <http://www.brusselskunstenoverleg.be>*

*VGC-cijfermateriaal: <http://www.vgc.be/Onderwijs>*